

STUDIEGIDS 2026-2027

MASTER TOEGEPASTE FILOSOFIE

HOGESCHOOL VOOR TOEGEPASTE FILOSOFIE (HTF)

MAAK WERK VAN FILOSOFIE!

Inhoudsopgave

1. Inleiding

Introductie HTF
Masteropleiding Toegepaste Filosofie
Beroepscompetenties masteropleiding

2. Modules tweejarig masterprogramma

Eerste jaar:

Module 1: A Sense of Purpose
Module 2: Organisatiefilosofie
Module 3: Filosofie van de Persoonsvorming
Module 4: Hermeneutiek, narrativiteit en retorica
Module 5: Sociale filosofie
Module 6: Denken en Vaardigheden I

Tweede jaar:

Module 7: Onderzoekend vermogen
Module 8: Denken en Vaardigheden II
Module 9: Citizen Ethics
Module 10: De Meesterproef

Overzicht verdeling beroepscompetenties over de modules van masteropleiding

Programma eerste studiejaar

Programma tweede studiejaar

1. Inleiding

Introductie HTF

De Hogeschool voor Toegepaste Filosofie (HTF) is een op idealistische basis gestarte en door idealen gedreven hoger beroepsonderwijsorganisatie zonder winstoogmerk. Het initiatief is afkomstig van een groep docenten filosofie, hoogleraren en professionals uit de beroepspraktijk. De HTF is in het studiejaar 2014-2015 gestart met de hogere beroepsopleiding. De HTF is erkend als Rechtspersoon Hoger Onderwijs (Brin 3IPT; Croho 35528) door het Ministerie van OCW (NVAO-accreditatie) en bezit het keurmerk van de Nederlandse Raad voor Training en Opleiding. De HTF is een CRKBO Geregistreerde Instelling. Daarnaast is de HTF geregistreerd als Erkend Leerbedrijf bij de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB).

De HTF stelt zich ten doel om laagdrempelig en hoogwaardig toegepast filosofieonderwijs op hbo-niveau (en in de toekomst ook op professional masterniveau) aan te bieden. Filosofieonderwijs kan een bijdrage leveren aan een betere samenleving. Typerende filosofische vaardigheden als goed argumenteren en logisch redeneren kunnen een cruciale rol spelen bij het overbruggen van tegenstellingen die in onze samenleving spelen. De rationele benadering van de werkelijkheid die de filosofie biedt, is geschikt om radicalisering en populisme tegen te gaan, en integratie te bevorderen. Daarnaast zien we in onze samenleving een toenemende discussie over ethische (integriteits)vraagstukken en de problematiek rond een duurzamere inrichting van onze economie. Juist bij de bespreking en oplossing van dit type vraagstukken kan een Toegepast Filosoof een belangrijke rol spelen. Filosofie is van nature internationaal van aard.

Vanuit verschillende beroepenvelden is er een toenemende vraag naar beroepskrachten die filosofische vaardigheden kunnen toepassen. Daarom is bij de opzet van de HTF gekozen voor een hbo-opleiding die relevant is voor overheidsorganisaties, non-profit instellingen, ngo's, onderwijs en bedrijfsleven. Daarbij zijn duurzaamheid en oog voor de actuele ontwikkelingen als globalisering, digitalisering en juridisering van onze samenleving belangrijke aandachtspunten.

Masteropleiding Toegepaste Filosofie

De master Toegepaste Filosofie geldt zowel als *doorstroommaster* (die aansluit op de bachelor) als *post experience master*: de masteropleiding biedt de student

verbreding en vooral verdieping binnen het eigen beroep. De Master wordt als deeltijdopleiding aangeboden; daarom is het beschikken over een voor de opleiding relevante werksituatie een instroomeis.

Het betreft allereerst een beroepskwalificerende master: het masterdiploma is nodig om het beroep als Toegepast Filosoof op het vereiste masterniveau uit te oefenen. De master bezit eveneens kenmerken van de zogenaamde cross-over master: de toenemende complexiteit van de beroepspraktijk leidt vaak tot cross-overs tussen vakgebieden of sectoren.

Toelatingseisen:

- hbo-diploma Toegepaste Filosofie;
- succesvol afgesloten opleiding Premaster Toegepaste Filosofie;
- academisch bachelordiploma filosofie;
- relevant buitenlands diploma;
- relevante vooropleiding op tenminste hbo-niveau (ter beoordeling van de Examencommissie);
- relevant werk waarbij complexe vraagstukken aan de orde zijn

Beroepscompetenties masteropleiding

De beroepscompetenties voor de master TF borduren voort op die van de bacheloropleiding zoals die zijn vastgelegd in de Vaardighedengids van de HTF. Deze beroepscompetenties zijn afgeleid van de Dublin-descriptoren. De beroepscompetenties van de bachelor Toegepast Filosoof sluiten aan op niveau 6 van de Dublin-descriptoren. In niveau 7 worden de standaarden voor een masteropleiding vastgelegd. De Vereniging Hogescholen heeft op basis van de Dublin-descriptoren een masterstandaard beschreven. Daarbij wordt de volgende standaard(indeling) gehanteerd:

Het eindniveau van een afgestudeerde van een professionele masteropleiding onderscheidt zich aan de hand van de volgende vier pijlers:

- *Meesterschap*
Hierin komt professionele ontwikkeling, lerend vermogen en ethisch moreel handelen tot uiting.
- *Onderzoekend vermogen*
Hierin wordt uiteengezet hoe onderzoekend vermogen de masterprofessional in staat stelt om de beroepspraktijk te veranderen en doorwerking te bewerkstelligen.
- *Interprofessioneel handelen*

Hierin wordt het belang van handelen vanuit een breed perspectief en samenwerken in een multidisciplinair netwerk gekenschetst als voorwaardelijk werken als masterprofessional.

- *Doorwerking*

Hierin wordt het doel waartoe de masterprofessional werkt, beschreven. Bij het onderzoeken en oplossen van praktijkvraagstukken is het resultaat een verankerde doorwerking (impact) in de beroepspraktijk en het bredere beroepsdomein.

De uitwerking van deze vier pijlers leidt tot onderstaande beroepscompetenties.

Context

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

- Zijn beroep in (zeer) complexe en onzekere (werk)situaties uit te oefenen.

Meesterschap

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

- regie te voeren over zijn eigen professionele ontwikkeling omdat hij over een goed reflectief vermogen beschikt en over een goede praktijktheoretische basis beschikt;
- op basis van zijn lerend vermogen brede en specialistische kennis van zijn vakgebied (filosofie) en relevante andere beroepsdomeinen te verwerven en aan te scherpen;
- de mate van complexiteit van een vraagstuk goed in te schatten en weet welke relevante kennis voor de analyse en oplossing nodig is en welke creatieve (filosofische) invalshoek nieuw licht op een complex vraagstuk kan werpen;
- zijn handelen en dat van anderen kritisch te beoordelen aan de hand van morele waarden en kan daarover een debat of dialoog organiseren of aangaan;
- meervoudige perspectieven te ontwikkelen, te analyseren en te vergelijken, alsmede theorieën, principes en concepten te onderscheiden, benoemen en bekritisieren;
- vraaggesprekken aan te gaan over de ethische en morele aspecten van het (normatief) handelen van organisaties;
- Toegepast Filosofen op beginnersniveau te coachen en begeleiden;

Onderzoekend vermogen

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

- praktijkvraagstukken in een juiste context en/of conceptueel (filosofisch) kader of geldend discours te plaatsen en hierdoor meer inzicht aan de opdrachtgever te bieden;
- oplossingen, ontwerpen en interventies aan te dragen om tot mogelijke oplossingen van complexe vraagstukken te komen of de opdrachtgever tot andere creatieve inzichten te brengen;
- bij te dragen aan kenniscreatie en innovatie van het vakgebied van de Toegepaste Filosofie;
- praktijkgericht onderzoek op een methodologisch betrouwbare wijze op te zetten, uit te voeren en te evalueren en helder te relateren aan de doelen (kennis-, leer- en veranderdoelen).

Interprofessioneel handelen

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

- de samenleving en relevante maatschappelijke ontwikkelingen met een brede blik te bekijken, waarbij hij werkvelden, disciplines, sectoren en directe belangen kan overstijgen en daarbij zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen;
- zich internationaal te oriënteren, waarbij hij beschikt over interculturele en professionele competenties om zelfstandig te kunnen werken (monodisciplinair), af te stemmen met beroepsgenoten (multidisciplinair), met andere disciplines samen te werken (interdisciplinair) of met anderen tot een gedeelde aanpak of een gedeeld concept te komen (transdisciplinair);
- in een lerend netwerk met anderen te komen tot uitwisseling van kennis, ideeën en analyse die bijdragen aan de kennisontwikkeling van de handelingspraktijk van een bepaalde beroepsgroep;

Doorwerking

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

- bij te dragen aan de innovatie van de beroepspraktijk van de Toegepast Filosoof door nieuwe kennis vanuit het eigen en aangrenzende vakgebieden op te doen, te integreren en uit te dragen;
- een metaperspectief te ontwikkelen vanuit de ervaring die is opgedaan met het werken met complexe praktijkvraagstukken;
- zijn competenties op het terrein van meesterschap, onderzoekend vermogen en interprofessioneel handelen te combineren en ervoor zorg te dragen dat zijn ervaringen doorwerken in de beroepspraktijk en zo bijdragen aan innovatie van het beroepsdomein.

Bovenstaande beroepscompetenties hebben als basis gediend voor de beschrijving van de onderwijsmodules voor de masteropleiding. Inhoud en leerdoelen van de modules zijn gebaseerd op de van de vier pijlers afgeleide beroepscompetenties.

Hieronder tref je de modules van het tweejarige masterprogramma aan.

De leerdoelen en inhoud van de modules zijn gebaseerd op de beroepscompetenties van de HTF-masteropgeleide Toegepast Filosoof (zie: Opleidings- en Competentieprofiel Masteropleiding Toegepaste Filosofie), alsmede op de door de Vereniging Hogescholen beschreven masterstandaard (op basis van de Dublin-descriptoren).

2. Modules tweejarig masterprogramma

Module 1: A Sense of Purpose

Moduulcode: 1M-SP

Omvang: 5 EC

Docent: prof. dr. Arjo Klamer

Competenties

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

Context

- Zijn beroep in (zeer) complexe en onzekere (werk)situaties uit te oefenen.

Meesterschap

- De mate van complexiteit van een vraagstuk goed in te schatten, zijn of haar vaardigheden in complexe en onzekere werksituaties uit te oefenen en toe te passen en weet welke relevante kennis voor de analyse en oplossing nodig is en welke creatieve (filosofische) invalshoek nieuw licht op een complex vraagstuk kan werpen.
- Zijn handelen en dat van anderen kritisch te beoordelen aan de hand van morele waarden, is in staat tot het stellen van goede vragen (hoezo? waarom?) en kan het gesprek dat volgt vakkundig voeren en daarover een debat of dialoog organiseren of aangaan.

Onderzoekend vermogen

- Praktijkvraagstukken in een juiste context en/of conceptueel (filosofisch) kader of geldend discours te plaatsen, vanuit een onderzoekend vermogen filosofische kennis actief te houden en dat te doen in verbinding met praktische situaties en met organisatie-, maatschappelijke en levensvragen

Doorwerking

- Bij te dragen aan de innovatie van de beroepspraktijk van de Toegepast Filosoof door nieuwe kennis vanuit het eigen en aangrenzende vakgebieden op te doen, te integreren en uit te dragen.
- Uitvoering te geven aan duiding en interpretatie, oftewel het vermogen handelingen van de ander betekenis te geven.

Korte inhoud

In het dagelijks handelen zijn mensen vooral gericht op het wat en het hoe. Wat te doen en hoe dat zo efficiënt, goedkoop, technisch en vernuftig mogelijk te doen? In deze module leren studenten als volleurde filosofen de waarom-vraag te stellen: waarom doen wij, doen zij, doe jij het zo? Waar is wat dan ook goed voor? Dit is de vraag naar het goede in het leven, het werken, het organiseren, het samenleven. Studenten leren levenslessen uit verschillende filosofische tradities toe te passen op de praktijk van individuen, maatschappelijke en commerciële organisaties, en de politiek. Ze zullen de uitdaging om een *sense of purpose* te formuleren, onderkennen en door het toepassen van de opgedane kennis praktische vaardigheden ontwikkelen om een betekenisvol en effectief gesprek te voeren over het waarom. Leidraad is *Sense of Purpose: a practical guide* van Arjo Klamer (2021), met aandacht voor filosofen als Aristoteles, Charles Taylor, Hannah Arendt, Joep Dohmen, alsmede de oosterse filosofie (Zen, Taoïsme).

Na een onderzoek van idealen en het goede, reiken we uit naar het maatschappelijk veld. We nemen de waarden onder de loep die in de huidige samenleving centraal staan en voortdurend opgeroepen worden om te motiveren en rechtvaardigen. Wat betekenen 'vrijheid' en 'gelijkheid'? Waar staan die waarden voor? En wat voegt de waarde van 'broederschap' of 'gemeenschap' toe? Wat betekenen die waarden voor jou? We zullen verschillende perspectieven op deze waarden en op de waarde van rechtvaardigheid onderzoeken aan de hand van het boek van Michael Sandel, *Justice: What's the Right Thing to Do?* (2009). De bedoeling is dat groepen een bron kiezen om die te onderzoeken op deze waarden (Rousseau, Isaiah Berlin, Kinneging, Arendt) en de bevindingen te presenteren. Het is verder de bedoeling dat iedereen onderzoekt hoe deze waarden werken in het eigen leven en omgeving.

Leerdoelen

1. Kennis van diverse filosofische begrippen en filosofische perspectieven op het goede.
2. Reflectie op eigen waarden en praxis.
3. Vaardigheid om het gesprek te voeren met mensen persoonlijk en met mensen in een organisatie of de politiek over hun *purpose*.
4. Vaardigheid om uit de gesprekken een *sense of purpose* te duiden en te articuleren op een aansprekende wijze.
5. Ontwikkelen van het inlevingsvermogen om recht te doen aan wat de ander werkelijk beweegt.

Toetsmatrijs

Leerdoelen	Kennisvragen / reproductie	Inzichtvragen / analyse	Toepassing	Synthese
Leerdoelen				
Kennis filosofische begrippen en perspectieven	++	+	+	+
Reflectie op eigen waarden en praxis		++	++	+
Gesprekstechniek	+	+	+++	
Duiding en formulering	+	++	++	++
Inlevingsvermogen		+	++	++

Literatuur

- Sandel, M.J. (2009). Justice: What's the Right Thing to Do? Farrar, Straus and Giroux.
- Klamer, A. (2021) A Sense of Purpose (komt beschikbaar)

Toetsing

Aan de hand van de casus van een specifieke organisatie of instelling de ontwikkeling van een *sense of purpose* (samen met medestudenten) duiden en deze bevindingen presenteren. Daaraan voorafgaand verschillende oefeningen om de vaardigheid van het benoemen, herkennen en valoriseren van waarden te ontwikkelen. De oefeningen en de presentatie worden onderdeel van het portfolio. Het afsluitende tentamen heeft de vorm van een essay, waarin het werk van minstens drie filosofen getoetst dient te worden aan praktische situaties

Module 2: Organisatiefilosofie

Moduulcode: IM-OF

Omvang: 5 EC

Docent: drs. Sjoerd Slagter

Competenties

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

Context

- Zijn beroep in (zeer) complexe en onzekere (werk)situaties uit te oefenen.

Meesterschap

- De mate van complexiteit van een vraagstuk goed in te schatten en weet welke relevante kennis voor de analyse en oplossing nodig is en welke creatieve (filosofische) invalshoek nieuw licht op een complex vraagstuk kan laten schijnen.
- Zijn handelen en dat van anderen kritisch te beoordelen aan de hand van morele waarden en kan daarover een debat of dialoog organiseren of aangaan.
- Meervoudige perspectieven te ontwikkelen, te analyseren en te vergelijken. Bovendien kan hij theorieën, principes en concepten onderscheiden, benoemen en bekritisieren.

Interprofessioneel handelen

- De samenleving en relevante maatschappelijke ontwikkelingen met een brede blik te bekijken, waarbij hij werkelden, disciplines, sectoren en directe belangen kan overstijgen en daarbij zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt.

Doorwerking

- Weet zijn competenties op het terrein van meesterschap, onderzoekend vermogen en interprofessioneel handelen te combineren en zorg te dragen dat zijn ervaringen doorwerken in de beroepspraktijk en zo bijdragen aan innovatie van het beroepsdomein.

Korte inhoud

Je bestudeert de principes en paradigma's die ten grondslag liggen aan het functioneren en de inrichting van organisaties. Met behulp van een nieuw en normatief vocabulaire richt je je op het ontwikkelen en implementeren van vernieuwende strategieën voor de complexe besturingsvragen van vandaag. Je ontwikkelt een eigen stijl inzake het toepassen van een normatief vocabulaire om het gedrag van mensen in organisaties te beschrijven. Je kunt verschillende

organisatieperspectieven herkennen en analyseren in een interdisciplinaire werkcontext.

Leerdoelen

1. Kennis van en inzicht in de complexe structuur van sociale ontmoetingen en netwerken.
2. Kennis van en inzicht in verschillende organisatieperspectieven in een interdisciplinaire werkcontext.
3. Herkennen en analyseren van spanningen die inherent zijn aan het krachtenspel in organisaties.
4. Ontwikkelen van een eigen stijl inzake het toepassen van een normatief vocabulaire om organisaties en het gedrag van mensen in organisaties te beschrijven en te besturen.
5. Oordelen formuleren op grond van gekozen organisatieperspectieven.

Literatuur

Verplicht

- Langenberg, S. (2008)., *Kritiek als Des-Organisatie; Bedrijfsethiek en Waarheidsspreken*. Maklu & Garant.
- Tijdens het college bestuderen we teksten van o.a Karl Weick (Sensemaking in Organizations), Slavoj Zizek (Event), Alain Badiou (Ethics: An Essay on Understanding of Evil), Peter Sloterdijk (Kritiek van de cynische rede). De teksten worden gepubliceerd in Teams.

Facultatief

- Badiou, A. (2021). *Alain Badiou door Alain Badiou*. Parrèsia.
- Goffman, E. (2018). *De Dramaturgie van het dagelijkse leven. Schijn en werkelijkheid in sociale interacties*. Bijleveld.
- Geurts, R. (2019). *De gelukkige organisatie*. Management Impact.

Toetsing

Aan de hand van praktijkgerelateerde casussen moet je complexe organisatievraagstukken analyseren en van advies voorzien. Je maakt een keuze uit onderzoeksopdrachten uit de lessen en uit praktijkwijzers (zie bestanden Teams). Je sluit de module af met een reflectie op de gemaakte opdrachten.

Toetsmatrijs

	Kennisvragen / Reproductie	Inzichtvragen / Analyse	Toepassing	Synthese
Leerdoelen				

Kennis en inzicht in sociale ontmoeting/netwerk	++	++	+	
Kennis en inzicht organisatie-perspectieven	++	++	+	
Herkennen en analyseren spanningen	+	++	++	
Ontwikkelen eigen stijl			++	+++
Oordelen op grond organisatie-perspectieven			++	+++

Module 3: Filosofie van de Persoonsvorming

Moduulcode: 1M-FP

Omvang: 5 EC

Docent: Martijn Janssen MA

Competenties

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

Context

- Zijn beroep in (zeer) complexe en onzekere (werk)situaties uit te oefenen.

Meesterschap

- Regie te voeren over zijn eigen professionele ontwikkeling.
- Zijn handelen en dat van anderen kritisch te beoordelen en daarbij kritisch, autonoom/zelfstandig, communicatief, zelfverantwoordelijk, sociaal-maatschappelijk en verantwoordelijk te handelen.
- Te handelen vanuit een ethisch en moreel besef, en daarbij autonoom en reflectief te zijn.
- Door te groeien naar een gevorderd niveau en meesterschap in zijn discipline te tonen.

Interprofessioneel handelen

- Persoonsvormende kwesties aangaande de eigen professionele context identificeren en hierbij een vormingsprogramma schrijven voor de beroepsgroep.
- Daarbij verwerft de toegepast filosoof een integrale vorming van zelfkennis, motivatie, discipline, erkenning en omgaan met tijd. In het bijzonder: ontwikkeling van een eigen houding via zelfkennis en goed zelfbeeld via een hermeneutiek van het zelf (introspectie, dialoog, narratieve identiteitsvorming); vorming van morele oriëntatie en waardevolle motivatie; oefening en zelfdiscipline; afstemming op en waardering van de ander (erkenning/waardering); besef van temporaliteit: visie op ontwikkeling en verandering, juiste ogenblik/momentum, versnelling en vertraging.

Korte inhoud

Wat betekent het vandaag de dag om 'je eigen leven te leiden' in een wereld die diepgaand technologisch bemiddeld is? In deze module staat de vraag centraal hoe persoonsvorming, vrijheid en autonomie vorm krijgen binnen de laatmoderne samenleving, gekenmerkt door individualisering, neoliberale waarden en digitale technologieën.

Aan de hand van klassieke en hedendaagse filosofen (o.a. Foucault, Frankfurt, Berlin, Taylor, Heidegger, Verbeek en Rasch) onderzoeken studenten verschillende opvattingen van vrijheid, zelfverhouding en actorschap. Daarbij wordt persoonsvorming opgevat als een praktijk: een proces van zelfzorg, wilsvorming en situering binnen sociale en technologische contexten.

De module combineert conceptuele analyse met existentiële en praktische reflectie, en mondt uit in het ontwerpen van een concreet vormingsprogramma voor de eigen professionele context of het eigen leven.

Leerdoelen

Aan het einde van de module kan de student:

1. Kernbegrippen van persoonsvorming analyseren en kritisch evalueren.
De student kan verschillende filosofische opvattingen van vrijheid, autonomie, zelfzorg en actorschap (o.a. Foucault, Frankfurt, Berlin, Taylor) uitleggen, vergelijken en kritisch beoordelen.
2. Persoonsvorming begrijpen als praktijk van zelfverhouding
De student kan uitleggen hoe persoonsvorming vorm krijgt als een concrete praktijk van zelfzorg, wilsvorming en oefening, mede geïnspireerd door bestaansethiek en deugdenethiek.
3. De rol van technologie in persoonsvorming analyseren.
De student kan analyseren hoe technologie (bijv. vanuit Heidegger, Verbeek, Rasch) de menselijke leefwereld, handelingsmogelijkheden en zelfverhouding mede vormt.
4. De eigen positie situeren in een technologisch bemiddelde wereld.
De student kan reflecteren op de eigen levenspraktijk en professionele context in relatie tot vraagstukken rond autonomie, vrijheid en digitale conditionering.
5. Filosofische theorie vertalen naar praktische interventies.
De student kan filosofische inzichten toepassen in concrete oefeningen, praktijken en interventies gericht op persoonsvorming.
6. Een onderbouwd vormingsprogramma ontwerpen.
De student kan een samenhangend en filosofisch gefundeerd vormingsprogramma ontwikkelen voor zichzelf of een specifieke beroepsgroep, waarin theorie, oefeningen en contextanalyse geïntegreerd zijn.

Literatuur

Verplicht:

- Dohmen, J. (2022). *Iemand zijn*. Amsterdam: Ambo|Anthos
- Heidegger, M. (2014). *De vraag naar de techniek*. Vert. Mark Wildschut. Boom.
- Verbeek, P. & Tijink, D. (2023). *De techniek staat voor iets. Samen richting geven aan techniek en samenleving*. Boom.
- Overige artikelen verschijnen op Teams.

Toetsing

Het schrijven van een vormingsprogramma in digitale tijden die relevant is voor jouw professionele context.

Toetsmatrijs

	Kennisvragen / reproductie	Inzichtvragen / analyse	Toepassing	Synthese
Leerdoelen				
Kennis van de bronnen van het zelf en de moderne wijsgerige antropologie	+	+		
Kennis van het actuele debat rondom subject- en persoonsfilosofie	+	+		
Inzicht in belangrijke topics rondom het persoonsbegrip: (o.a.) autonomie (zelfbepaling), authenticiteit, handelen versus gebeuren, vrijheid versus determinisme, ik/ander	++	++	+	
Vorming van een eigen morele houding (deugden en waarden, oriëntatie en oefenen, zelfzorg)			++	+++
Ontwikkeling persoonlijk meesterschap			++	+++

Module 4: Hermeneutiek, narrativiteit en retorica

Moduulcode: 1M-HNR

Omvang: 5 EC

Docent: Charly Bos MA

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

Context

- Zijn beroep in (zeer) complexe en onzekere (werk)situaties uit te oefenen.

Meesterschap

- Zijn handelen en dat van anderen kritisch te beoordelen aan de hand van morele waarden en kan daarover een debat of dialoog organiseren of aangaan.
- Meervoudige perspectieven te ontwikkelen, te analyseren en te vergelijken. Bovendien kan hij theorieën, principes en concepten onderscheiden, benoemen en bekritisseren.
- Bij uitstek vraaggesprekken aan te gaan over de ethische en morele aspecten van het (normatief) handelen van de organisatie.
- Daarbij ontwikkelt de Toegepast Filosoof drie specifieke en samenhangende competenties en vaardigheden die nodig zijn voor inzicht in de (morele) identiteitsvorming van personen, beroepen en organisaties. Het betreft de kunst van: 1. het duiden en interpreteren; 2. het verhalen en vertellen; 3. het overtuigend betogen, mondeling of schriftelijk. Deze module is een aanvulling op andere, meer argumentatieve en logische onderzoeksvaardigheden in deze masteropleiding.

Onderzoekend vermogen

- Praktijkvraagstukken in een juiste context en/of conceptueel (filosofisch) kader of geldend discours te plaatsen en hierdoor meer inzicht aan de opdrachtgever te verlenen.
- De student maakt daarbij grondig kennis met deze geesteswetenschappelijke methoden en leert deze toe te passen op de beroepspraktijk. De talige focus van deze methoden levert een belangrijk instrument voor het welslagen van doelgerichte communicatie onder beroepsgenoten.

Korte inhoud

Deze tweejaarlijkse module sluit aan op recente onderzoeksmethoden uit de filosofie die ontwikkeld zijn in kritische aansluiting op bestaande sociaalwetenschappelijke methodieken, in het bijzonder de *narrative turn*, de

hermeneutiek en de (herleving van de) retorica. Een belangrijke gebeurtenis in de recente filosofie is de *narrative turn*. Daarin staat niet de rede of de waarneming, maar de taal als focus van analyse centraal. De bepalende gedachte is dat taal de werkelijkheid niet louter afbeeldt, maar dat juist in en door taal een gedeelde, betekenisvolle wereld geschapen wordt. In de narratieve filosofie wordt de mens opgevat als een verhalend wezen. Dit 'verhalen' of 'vertellen' is een noodzakelijke uitdrukkingsvorm om te kunnen begrijpen wie we zijn. Persoonlijke identiteit, tijd en narrativiteit vormen in deze visie een onverbreekelijke samenhang.

Deze module beoogt een integrale ontwikkeling van cognitieve en talige vaardigheden. In het bijzonder gaat het over de verbinding van:

- Hermeneutiek: het kunnen interpreteren en duiden van handelingen, situaties en teksten.
- Narrativiteit: het kunnen articuleren en beschrijven van genoemde fenomenen in een verhaal.
- Retorica: het overtuigend kunnen spreken over en beschrijven van zulke narratieve duidingen.

De student maakt grondig kennis met de inhoud en betekenis van deze actuele hermeneutische, narratieve en retorische methodes. Bovendien leert hij deze kennis toe te passen op de voor hem relevante casuïstiek uit de inhoudelijke modules over persoonsvorming, samenwerking (sociale filosofie), (bedrijfs)ethiek en de organisatiefilosofie.

Leerdoelen

1. Kennismaking met de hermeneutiek, narratieve filosofie en retorica.
2. Verbindingen zien en kunnen maken tussen deze drie vaardigheden.
3. Zelfstandig kunnen duiden en interpreteren.
4. Zelfstandig kunnen articuleren door een verhaal.
5. Zelfstandig overtuigend kunnen spreken en schrijven.
6. Ontwikkeling van persoonlijk meesterschap.

Literatuur:

De literatuur wordt voorafgaand aan de cursus verstrekt via Teams.

Toetsing

Schriftelijke afronding met tussentijdse opdrachten.

Toetsmatrijs

	Kennisvragen / reproductie	Inzichtvragen / analyse	Toepassing	Synthese
Leerdoelen				
Kennismaking met de hermeneutiek, narratieve filosofie en retorica	++	++		
Zelfstandig kunnen duiden en interpreteren			++	++
Zelfstandig kunnen articuleren in een verhaal			++	++
Zelfstandig overtuigend kunnen spreken en schrijven			++	++
Ontwikkeling persoonlijk meesterschap	+	+	+++	+++

Module 5: Sociale filosofie

Moduulcode: 1M-SF

Omvang: 5 EC

Docent: Niels Witjes MA

Competenties

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

Context

- Zijn beroep in (zeer) complexe en onzekere (werk)situaties uit te oefenen.

Meesterschap

- Zijn handelen en dat van anderen kritisch te beoordelen aan de hand van morele waarden en kan daarover een debat of dialoog organiseren of aangaan.
- Meervoudige perspectieven te ontwikkelen, te analyseren en te vergelijken. Bovendien kan hij theorieën, principes en concepten onderscheiden, benoemen en bekritisieren.
- Bij uitstek vraaggesprekken aan te gaan over de ethische en morele aspecten van het (normatief) handelen van de organisatie.

Onderzoekend vermogen

- Oplossingen, ontwerpen en interventies aan te dragen om tot mogelijke oplossingen van complexe vraagstukken te komen of de opdrachtgever tot andere creatieve inzichten te brengen.
- Bij te dragen aan kenniscreatie en innovatie van zijn vakgebied van Toegepaste Filosofie.

Interprofessioneel handelen

- De samenleving en relevante maatschappelijke ontwikkelingen met een brede blik te bekijken, waarbij hij werkelden, disciplines, sectoren en directe belangen kan overstijgen en daarbij zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt.
- In een lerend netwerk met anderen te komen tot uitwisseling van kennis, ideeën en analyse die bijdragen aan de kennisontwikkeling van de handelingspraktijk van de beroepsgroep.

Doorwerking

- Bij te dragen aan de innovatie van de beroepspraktijk van de Toegepast Filosoof door nieuwe kennis vanuit het eigen en aangrenzende vakgebieden op te doen, te integreren en uit te dragen.

- Metaperspectief te ontwikkelen vanuit de ervaring die is opgedaan met het werken van complexe praktijkvraagstukken.

Korte inhoud

De Sociale Filosofie raakt en overlapt meerdere andere disciplines (en daarmee ook andere vakken binnen de Master). Kort gezegd houdt sociale filosofie zich bezig met (de rechtvaardigheid van) sociale instituties en praktijken, ook wel de samenleving genoemd. Tussen de staat en het individu bevindt zich het Sociale domein. Anders dan de (descriptieve) sociale wetenschappen is de Sociale Filosofie per definitie normatief. Vanuit een opvatting over wat een rechtvaardige samenleving is, of zou moeten zijn, wordt de huidige status quo bekritiseerd. Het innemen van een dergelijke positie is, na de 'dood van God', een ingewikkelde zaak geworden. Normloosheid, ieder-voor-zichisme, neo-liberalisme, emotivisme; allerlei termen om de huidige stand van zaken te omschrijven, maar het benoemen van hét alternatief is moeilijk. Toch moeten wij professionele praktisch filosofen hierin een (duidelijke, maar nooit rigide) positie zoeken en durven innemen. De zoektocht naar wat 'een goede en natuurlijke staat' voor mensen is, moet beginnen met een verkenning van het wezen van de mens. We zijn paradoxale en ambigue schepsels; zowel denkend als actief en zowel individu als sociaal. Dat we nu (veel) te ver zijn doorgeschoten richting het (instrumenteel) rationele en individuele is voor de meesten wel evident, maar het antwoord op de vraag: 'Hoe dan wel?' is dit zeker niet. Het vak Sociale Filosofie draait om het begrip 'vervreemding'. We richten ons eerst op de vraag waarvan we vervreemd zijn en vervolgens kijken we naar hoe dit gebeurt en wat de alternatieven zijn die ons (op de weg) terugbrengen naar een meer natuurlijke of passende staat van zijn.

Leerdoelen

1. Kennisnemen van en inzicht verwerven in enkele belangrijke historische zienswijzen van 'de mens als mens.'
2. Het opdoen van fundamentele kennis over betekenisgeving, cultuur en enkele belangrijke kritische theorieën.
3. Het kunnen toepassen van een (of meerdere) kritische theorie(ën) op een hedendaags voorbeeld van vervreemding.
4. Het opdoen van fundamentele kennis over enkele belangrijke filosofische stromingen/ideeën die een alternatief vormen voor vervreemdende maar dominante opvattingen van onze tijd.
5. Het kunnen innemen van een goed gefundeerde normatieve positie t.a.v. een vervreemd(end) aspect van onze tijd en deze op overtuigende wijze kunnen delen met de groep.
6. Vaardigheid om een goed onderbouwde schriftelijke duiding te geven van een vervreemd(end) aspect van de hedendaagse samenleving, hierbij

kunnen aangeven wat een gezonder/natuurlijker alternatief is en de stappen te kunnen bedenken, beschrijven en zetten om hier ook daadwerkelijk (meer) in de buurt te geraken.

Literatuur

Verplicht:

- Evink, E. (2024). *Cultuur en Betekenis: Filosofie van de geesteswetenschappen*. Boom.

Aanbevolen:

- Mooij, A. (2024). *In de greep van de taal* (derde druk). Sijbbolet Filosofie.
- Tyson, L. (2023). *Critical theory today: A user friendly guide* (fourth edition). Routledge.

Komt direct of indirect terug in de colleges:

- Arendt, H. (2021). *De menselijke conditie* (zesde druk). Boom: Grote Klassieken.
- Barthes, R. (2013). *Mythologies*. Hill and Wang.
- Benjamin, W. (2022). *Het kunstwerk in het tijdperk van zijn technische reproduceerbaarheid & andere essays* (4^e druk). Boom: Grote Klassieken.
- Fisher, M. (2020). *Kapitalistisch realisme: Is er geen alternatief?* Starfish books.
- Han, B. (2015). *De vermoeide samenleving* (Schuitemaker, F, Vert., derde druk). Van Gennep.
- Marcuse, H. (2023). *De eendimensionale mens: Studie over de ideologie van de geavanceerde industriële samenleving* (H. Stegeman, Vert.). Paradigma.
- Marx, K. H., & Engels, F. (2018). *De Duitse ideologie: en andere programmatistische teksten van het Marxisme* (H. Hoeks, Vert.). Vantilt.
- Marx, K. H. (2022). *Parijse manuscripten* (P. Huijzer, Vert.). Boom Klassiek.
- Redecker, E. von (2025). *Revolutie voor het leven: Een filosofie van nieuwe protestbewegingen*. ISVW Uitgevers.
- Rosa, H. (2022). *Leven in tijden van versnelling: een pleidooi voor resonantie* (tweede oplage). Boom.

Uiteraard zijn andere versies/drukken/vertalingen van deze werken te gebruiken, dit zijn de boeken die de docent gebruikt.

Toetsing

- Je schrijft een essay waarin een eigen uitwerking van de Medische metafoor (diagnose, natuurlijke staat en behandelplan) wordt gegeven.
- Je schrijft een korte psychoanalytische lezing, Marxistische lezing en Feministische (gender en genderrollen) lezing van een populaire film of serie.
- Je brengt een kunst of cultuuruiting in de les die je raakt en richting geeft.
- Je bereidt een klassikale demonstratie/workshop/.. voor van een praktische toepassing van het door jou gevonden 'behandelplan'.

Toetsmatrijs

Leerdoelen	Kennisvragen / reproductie	Inzichtvragen / analyse	Toepassing	Synthese
Kennis en inzicht in de logica's van sociale interactie	++	++	+	
Inzicht in de gelaagdheid van sociale interactie	+	++		
Vermogen om te gaan met de gelaagdheid van sociale interactie		+	++	+++
Vaardigheid om morele component te identificeren en te vertalen naar interventies		+	++	+++

Module 6: Denken en Vaardigheden I

Moduulcode: 1M-DVI

Omvang: 5 EC

Docent: drs. Ariane van Heijningen

Werkvorm: werkcollege

Competenties

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

Context

- Zijn beroep in (zeer) complexe en onzekere (werk)situaties uit te oefenen.

Draagt bij aan de volgende beroepscompetenties:

Meesterschap:

- Regie te voeren over zijn eigen professionele ontwikkeling omdat hij over een goed reflectief vermogen en een goede praktijktheoretische basis beschikt.
- Zijn handelen en dat van anderen kritisch te beoordelen aan de hand van morele waarden en kan daarover een debat of dialoog organiseren of aangaan.
- Meervoudige perspectieven te ontwikkelen, te analyseren en te vergelijken. Bovendien kan hij theorieën, principes en concepten onderscheiden, benoemen en bekritisieren.
- Bij uitstek vraaggesprekken aan te gaan over de ethische en morele aspecten van het (normatief) handelen van de organisatie.
- Toegepast filosofen op bachelor niveau te coachen en begeleiden.

Interprofessioneel handelen:

- Hij oriënteert zich internationaal en beschikt over interculturele en professionele competenties om zelfstandig te kunnen werken (monodisciplinair), af te stemmen met beroepsgenoten (multidisciplinair), met andere disciplines samen te werken (interdisciplinair) of met anderen tot een gedeelde aanpak, gedeeld concept te kunnen komen (transdisciplinair).
- In een lerend netwerk met anderen te komen tot uitwisseling van kennis, ideeën en analyse die bijdragen aan de kennisontwikkeling van de handelingspraktijk van de beroepsgroep.

Doorwerking

- Bij te dragen aan de innovatie van de beroepspraktijk van de Toegepast Filosoof door nieuwe kennis vanuit het eigen en aangrenzende vakgebieden op te doen, te integreren en uit te dragen. Metaperspectief te ontwikkelen vanuit de ervaring die is opgedaan met het werken van complexe praktijkvraagstukken.

Leerdoelen

De student ontwikkelt aspecten van de volgende vaardigheden:

- Schoon luisteren en schoon lezen
- Oordeel opschorten
- Toepassen van de aangeboden denk- en vraagtechnieken (identificeren, concretiseren, conceptualiseren, problematiseren en redeneren)
- Reflectie op gang brengen, bij zichzelf én anderen
- Voorwaarden scheppen om filosofisch onderzoek in organisaties te laten slagen
- Filosofisch werken en leven

Korte inhoud

Deze module draait om het uitvoeren van zelfonderzoek en het begeleiden van andermans zelfonderzoek. Centraal staan denk- en vraagtechnieken en vaardigheden waarmee filosofisch onderzoek in organisaties is te initiëren en te begeleiden. Er wordt ook aandacht besteed aan de randvoorwaarden die nodig zijn om filosofisch onderzoek in een organisatie te laten slagen. Tegelijk is het programma gericht op de ontwikkeling van persoonlijk meesterschap en leiderschap van de praktisch filosoof, bepalend voor de kwaliteit van dit handwerk.

Literatuur

- Van Heijningen, A. (2024). *Goedbedoeld moeilijk maken*. Boom.
- Kessels, J., Ruiters, J. E., & Stegmann, L. (Red.). (2022). *Hoog spel: Filosoferen in de praktijk*. ISVW Uitgevers.
- Kessels, J., Boers, E., & Mostert, P. (2007). *Vrije ruimte: Praktijkboek*. Boom.

Gedurende de module kunnen overige teksten als pdf worden verstrekt.

Aanbevolen literatuur

- Van Rosmalen, B. (2026). *Stappen in het onbekende*. HKU Press.
- Wiss, E. (2025). *Even tussen mij en mij*. AmbolAnthos.
- Pool, E. (2023). *Macht en moed: Praktijkboek*. ISVW Uitgevers.
- Bransen, J. (2014). *Word zelf filosoof*. ISVW Uitgevers.
- Kessels, J. (2025). *In vorm komen: Handboek praktische filosofie*. Boom.
- Van Paridon, M. (2027). *Socratisch gesprek voor beginners*. ISVW Uitgevers.

Toetsing

1. Portfolio, te beoordelen met een voldoende of een onvoldoende.
2. Het inzetten van vraagtechnieken en de onderzoekende filosofische houding tijdens opdrachten in de laatste werkcolleges. Dit gaat concreet om:
 - De vraag- en denktechnieken
 - De onderzoekshouding

Beoordeling

Op basis van het portfolio én het inzetten vraagtechnieken en de onderzoekende filosofische houding tijdens concrete opdrachten in de laatste werkcolleges, word je beoordeeld met een voldoende of een onvoldoende.

Toetsmatrijs

	Kennisvragen / reproductie	Inzichtvragen / analyse	Toepassing	Synthese
Leerdoelen				
Kennis en inzicht in praktisch filosofische werkvormen	++	++	+	
Vaardigheid in de toepassing (condities voor) en uitvoering van de praktisch filosofische werkvormen		+	++	+
Vaardigheid in het beoordelen en uitleggen van het nut en effect van praktisch filosofische werkvormen in reflectieprocessen			++	+++
Bevordering van het vermogen tot zelfinzicht en het ontwikkelen van een eigen stijl in de inzet van praktisch filosofische werkvormen in groepen		++	+	+++

Tweede studiejaar

Module 7: Onderzoekend vermogen

Toepassen van praktijkgericht onderzoek vanuit een wetenschapsfilosofische basis

Moduulcode: 2M-OV

Omvang: 5 EC

Docent: drs. Paul Teule

Competenties

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

Context

- Zijn beroep in (zeer) complexe en onzekere (werk)situaties uit te oefenen.

Meesterschap

- Regie te voeren over zijn eigen professionele ontwikkeling omdat hij over een goed reflectief vermogen en over een goede praktische-theoretische basis beschikt.
- Meervoudige perspectieven te ontwikkelen, te analyseren en te vergelijken. Bovendien kan hij theorieën, principes en concepten onderscheiden, benoemen en bekritisieren.

Onderzoekend vermogen

- Praktijkvraagstukken in een juiste context en/of conceptueel (filosofisch) kader of geldend discours te plaatsen en hierdoor meer inzicht aan de opdrachtgever te verlenen.
- Oplossingen, ontwerpen en interventies aan te dragen om tot mogelijke oplossingen van complexe vraagstukken te komen of de opdrachtgever tot andere creatieve inzichten te brengen.
- Praktijkgericht onderzoek op een methodologisch betrouwbare wijze op te zetten, uit te voeren en te evalueren en helder te relateren aan de doelen (kennis-, leer- en veranderdoelen).

Korte inhoud

In deze module – die dient ter voorbereiding op de Meesterproef (periodes 3 & 4) – staat het eigen onderzoekend vermogen centraal. De eigen onderzoekende houding, de vaardigheid om bestaand onderzoek te vinden en toe te passen, en het zelf ontwerpen en uitvoeren van praktijkgericht onderzoek, worden bevorderd. Dit kan echter niet zonder het ontwikkelen van een eigen(wijs), maar verantwoord

perspectief op (toegepast filosofisch) onderzoek en op een visie op praktijkgericht onderzoek vis-à-vis de eigen werkpraktijk.

Leerdoelen

1. Ontwikkeling eigen visie op praktijkgericht (filosofisch) onderzoek voor en in de eigen werkpraktijk en professionele ontwikkeling;
2. Articuleren en ontwikkeling eigen onderzoekende houding;
3. Succesvol kunnen vinden, waarderen en toepassen bestaande onderzoeksresultaten;
4. Ontwerpen en uitvoeren eigen praktijkgericht onderzoek.

Werkvorm

Discussiecolleges met activerende interactie (discussie/debat, kennisuitwisseling, uitwisseling praktijkopdrachten/beroepservaring).

Toetsing

De module wordt getoetst door middel van (1) een visiedocument van de student en (2) een beknopt praktijkgericht onderzoek.

Toetsmatrijs

	Kennisvragen / Reproductie	Inzichtvragen / analyse	Toepassing	Synthese
Leerdoelen				
Ontwikkeling eigen visie op praktijkgericht (filosofisch) onderzoek voor en in de eigen werkpraktijk en professionele ontwikkeling		+	++	+++
Articuleren en ontwikkeling eigen onderzoekende houding	+	++	+++	++
Succesvol kunnen vinden, waarderen en toepassen bestaande onderzoeksresultaten		++	+++	
Ontwerpen en uitvoeren eigen praktijkgericht onderzoek	++	+++	+++	++

Module 8: Denken en Vaardigheden II

Moduulcode: 2M-DVII

Omvang: 5 EC

Docent: drs. Frank Meester

Werkvorm: werkcollege

Competenties

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

Context

- Zijn beroep in (zeer) complexe en onzekere (werk)situaties uit te oefenen.

Draagt bij aan de volgende beroepscompetenties:

Meesterschap:

- Regie te voeren over zijn eigen professionele ontwikkeling omdat hij over een goed reflectief vermogen en een goede praktijktheoretische basis beschikt.
- Zijn handelen en dat van anderen kritisch te beoordelen aan de hand van morele waarden en kan daarover een debat of dialoog organiseren of aangaan.
- Meervoudige perspectieven te ontwikkelen, te analyseren en te vergelijken. Bovendien kan hij theorieën, principes en concepten onderscheiden, benoemen en bekritisieren.
- Bij uitstek vraaggesprekken aan te gaan over de ethische en morele aspecten van het (normatief) handelen van de organisatie.
- Toegepast filosofen op bachelor niveau te coachen en begeleiden.

Interprofessioneel handelen:

- Hij oriënteert zich internationaal en beschikt over interculturele en professionele competenties om zelfstandig te kunnen werken (monodisciplinair), af te stemmen met beroepsgenoten (multidisciplinair), met andere disciplines samen te werken (interdisciplinair) of met anderen tot een gedeelde aanpak, gedeeld concept te kunnen komen (transdisciplinair).
- In een lerend netwerk met anderen te komen tot uitwisseling van kennis, ideeën en analyse die bijdragen aan de kennisontwikkeling van de handelingspraktijk van de beroepsgroep.

Doorwerking

- Bij te dragen aan de innovatie van de beroepspraktijk van de Toegepast Filosoof door nieuwe kennis vanuit het eigen en aangrenzende vakgebieden op te doen, te integreren en uit te dragen. Metaperspectief te ontwikkelen vanuit de ervaring die is opgedaan met het werken van complexe praktijkvraagstukken.

Leerdoelen

- Filosofische vaardigheden ontwikkelen als vorm van zelfonderzoek en wereldonderzoek
- Lezen, schrijven, luisteren en argumenteren verbinden met het goede handelen
- Redeneren begrijpen als een ingebedde, niet-neutrale praktijk die de wereld mede vormt
- Filosofische teksten close-readen en hun impliciete aannames expliciteren
- Denkexperimenten ontwerpen en uitvoeren in taal en in opstelling
- Bewustzijn ontwikkelen van de wederzijdse beïnvloeding tussen mens, techniek en natuur
- Een persoonlijke en filosofisch onderbouwde visie ontwikkelen in woord en presentatie

Korte inhoud

Deze module draait om het ontwikkelen van filosofische vaardigheden als vormen van handelen in de wereld. Lezen, schrijven, luisteren en argumenteren worden niet opgevat als neutrale technieken, maar als praktijken die altijd richting geven aan denken en doen. Wie redeneert, verandert niet alleen zijn eigen perspectief, maar ook de ruimte waarin dat denken plaatsvindt.

Centraal staat het idee van ingebedheid: de mens is geen geïsoleerd individu, maar altijd al onderdeel van een netwerk van relaties, taal, omgeving, techniek en natuur. Filosofische vaardigheden zijn daarom nooit los verkrijgbaar van hun effecten op die omgeving. Denken is altijd ingebed in een wereld die terugwerkt op degene die denkt.

De module combineert close-reading van filosofische teksten, schrijfopdrachten (essay en reflectie), en het uitvoeren van denkexperimenten. Deze experimenten krijgen niet alleen vorm in taal, maar ook in presentatie en opstelling, waarbij situaties en perspectieven zichtbaar en onderzoekbaar worden gemaakt via onderzoekende vormen van verbeelding en enactment.

Er wordt gewerkt met teksten uit de hedendaagse filosofie waarin mensbeeld, ethiek en ingebedheid centraal staan. De module verdiept daarnaast de interpretatie van filosofische teksten door aandacht voor stijl, impliciete aannames en perspectiefwisseling. Filosofie wordt zo niet alleen een vorm van

begrijpen, maar ook een manier van handelen die altijd al moreel en existentieel geladen is.

Literatuur

- Meester, F., & Huijer, M. (2023). Goudmijn van het denken: Filosofische vaardigheden in praktijk. Boom.

Aanvullende filosofische teksten (klassiek en modern), geselecteerd per werkcollege, worden beschikbaar gesteld via Teams.

Toetsing

Essay en presentatie

Toetsmatrijs

	Kennisvragen / reproductie	Inzichtvragen / analyse	Toepassing	Synthese
Leerdoelen				
Redeneren begrijpen als een niet-neutrale praktijk en close-reading van filosofische teksten	++	+	+	
Filosofische vaardigheden ontwikkelen als vorm van zelfonderzoek en wereldonderzoek		+	++	+
Lezen, schrijven, luisteren en argumenteren verbinden met het goede handelen			++	+++
Een persoonlijke en filosofisch onderbouwde visie ontwikkelen in woord en presentatie		++	+	+++
Denkexperimenten ontwerpen en uitvoeren			+++	++

Module 9: Citizen Ethics

Moduulcode: 2M-CE

Omvang: 5 EC

Docent: drs. Lianne Tijhaar (MA, MSc)

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

Context

- Zijn beroep in (zeer) complexe en onzekere (werk)situaties uit te oefenen.

Meesterschap

De Toegepast Filosoof op masterniveau kan de ethische dimensie in actuele discussies herkennen en deze op een toegankelijke manier voor een brede doelgroep inzichtelijk maken. Hij is in staat daarover in dialoog te gaan met burgers en professionals uit andere beroepspraktijken. Daarbij kan hij verschillende perspectieven herkennen, analyseren en vergelijken, zonder daarin zijn eigen oordeel over de kwestie te laten meewegen en is zo in staat om:

- De mate van complexiteit van een vraagstuk goed in te schatten en weet welke relevante kennis voor de analyse en oplossing nodig is en welke creatieve (filosofische) invalshoek nieuw licht op een complex vraagstuk kan laten schijnen.
- Zijn handelen en dat van anderen kritisch te beoordelen aan de hand van morele waarden en kan daarover een debat of dialoog organiseren of aangaan.
- Meervoudige perspectieven te ontwikkelen, te analyseren en te vergelijken. Bovendien kan hij theorieën, principes en concepten onderscheiden, benoemen en bekritisieren.
- Bij uitstek vraaggesprekken aan te gaan over de ethische en morele aspecten van het (normatief) handelen van de organisatie.

Interprofessioneel handelen

- De samenleving en relevante maatschappelijke ontwikkelingen met een brede blik te bekijken, waarbij hij werkvelden, disciplines, sectoren en directe belangen kan overstijgen en daarbij zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt.

Doorwerking

- De masterprofessional zorgt door zijn handelen voor doorwerking in de beroepspraktijk en draagt bij aan innovatie van de beroepsdiscipline ethiek.

Korte inhoud

Ethiek is te belangrijk om over te laten aan experts. Reflecteren op 'het juiste handelen' is niet alleen een zaak van wetenschappers en academisch filosofen, maar van iedereen die geraakt wordt door maatschappelijke en technologische ontwikkelingen. In deze module onderzoeken we hoe we vorm kunnen geven aan een nieuw vakgebied: *citizen ethics* (afgeleid van *citizen science*).

Aan de hand van filosofische theorie over epistemisch onrecht, gesitueerde kennis en standpuntfenomenologie onderzoeken we hoe morele kennis ontstaat vanuit belichaamde ervaring, betrokkenheid en context. We verkennen hoe recht kan worden gedaan aan uiteenlopende perspectieven en ervaringen, zonder daarbij het belang van een gedeelde wereld uit het oog te verliezen. Daarbij maken we gebruik van klassieke en actuele inzichten uit de ethiek, techniekfilosofie, wetenschapsfilosofie, taalfilosofie, epistemologie en politieke filosofie.

Leerdoelen

1. Kennis van concepten en theorieën rond epistemisch onrecht en gesitueerde kennis
2. Kritisch reflecteren op de rol van expertise, ervaringskennis en burgerparticipatie in ethische en maatschappelijke besluitvorming.
3. Herkennen van en omgaan met verschillende perspectieven in een interdisciplinaire context.
4. Een kritisch metaperspectief ontwikkelen ten aanzien van citizen ethics.
5. Ontwerpen van een interventie die bijdraagt aan een publieke vorm van ethische deliberatie

Literatuur

De cursusliteratuur wordt gedeeltelijk beschikbaar gesteld via Teams.

- Dehue, T. (2023). *Ei, foetus, baby: Een nieuwe geschiedenis van zwangerschap*. Atlas Contact.
- Haraway, D. (1988). *Situated knowledges: The science question in feminism and the privilege of partial perspective*. *Feminist Studies*, 14(3), 575–599.
- Fricker, M. (2007). *Epistemic Injustice. Power and the Ethics of Knowing*. Oxford University Press
- Rovers, E. (2022). *Nu is het aan ons: oproep tot echte democratie*. De Correspondent.
- Slatman, J. (2023). *Nieuwe lichamelijkheid*. Uitgeverij Noordboek.
- Tijhaar, L. (2022). *Down to earth. Technologie voor wereldverbeteraars*. Lontano. Hoofdstuk 1 wordt beschikbaar gesteld via Teams.

- Tijhaar, L. (2023, 10 maart). Woede is nodig om de gaten in onze kennis te dichten. NEMO Kennislink.
- Young, I.M. (2005). On female body experience: "Throwing like a girl" and other essays. Oxford University Press.

Toetsing: paper en citizen-ethics-interventie

Toetsmatrijs

	Kennisvragen / reproductie	Inzichtvragen / analyse	Toepassing	Synthese
Leerdoelen				
Kennis van concepten en theorieën rond epistemisch onrecht en gesitueerde kennis	++	+	+	
Kritisch reflecteren op de rol van expertise, ervaringskennis en burgerparticipatie in besluitvorming		++	++	
Herkennen van en omgaan met verschillende perspectieven in een interdisciplinaire context		++	+++	
Kritisch metaperspectief ontwikkelen t.a.v. citizen ethics			++	++
Ontwerpen van een interventie die bijdraagt aan een publieke vorm van ethische deliberatie			++	++

Module 10: De Meesterproef

Moduulcode: 2M-MP

Omvang: 15 EC

Docent: drs. Paul Teule

De Toegepast Filosoof op masterniveau is in staat om:

Context

- Zijn beroep in (zeer) complexe en onzekere (werk)situaties uit te oefenen.

Meesterschap

- Regie te voeren over zijn eigen professionele ontwikkeling omdat hij over een goed reflectief vermogen en een goede praktijktheoretische basis beschikt.
- Op basis van zijn lerend vermogen brede en specialistische kennis van zijn vakgebied (filosofie) en relevante andere beroepsdomeinen te verwerven en aan te scherpen.
- De mate van complexiteit van een vraagstuk goed in te schatten en weet welke relevante kennis voor de analyse en oplossing nodig is en welke creatieve (filosofische) invalshoek nieuw licht op een complex vraagstuk kan laten schijnen.
- Zijn handelen en dat van anderen kritisch te beoordelen aan de hand van morele waarden en kan daarover een debat of dialoog organiseren of aangaan.
- Meervoudige perspectieven te ontwikkelen, te analyseren en te vergelijken. Bovendien kan hij theorieën, principes en concepten onderscheiden, benoemen en bekritisieren.
- Bij uitstek vraaggesprekken aan te gaan over de ethische en morele aspecten van het (normatief) handelen van de organisatie.
- Toegepast Filosofen op bachelor niveau te coachen en begeleiden.

Onderzoekend vermogen

- Bij te dragen tot kenniscreatie en innovatie van zijn vakgebied van Toegepaste Filosofie.
- Praktijkgericht onderzoek op een methodologisch betrouwbare wijze op te zetten, uit te voeren en te evalueren en helder te relateren aan de doelen (kennis-, leer- en veranderdoelen).

Interprofessioneel handelen

- Hij oriënteert zich internationaal en beschikt over interculturele en professionele competenties om zelfstandig te kunnen werken (monodisciplinair), af te stemmen met beroepsgenoten (multidisciplinair), met andere disciplines samen te werken (interdisciplinair) of met anderen tot een gedeelde aanpak, gedeeld concept te kunnen komen (transdisciplinair).
- In een lerend netwerk met anderen te komen tot uitwisseling van kennis, ideeën en analyse die bijdragen aan de kennisontwikkeling van de handelingspraktijk van de beroepsgroep.

Doorwerking

- Metaperspectief te ontwikkelen vanuit de ervaring die is opgedaan met het werken van complexe praktijkvraagstukken.

Leerdoelen

Met het afleggen van de Meesterproef laat de student zien dat hij in staat is zelfstandig te opereren in een complexe beroepspraktijk. Hij is in staat gericht en kritisch te reflecteren op praktijksituaties, en toont aan multidisciplinair, interdisciplinair en transdisciplinair te kunnen (samen)werken. Hij combineert filosofische verdieping met praktische filosofische vaardigheden op masterniveau. En hij is een expert in het aangaan van de dialoog over ethisch handelen. Zo draagt hij tevens bij aan de ontwikkeling van de beroepsgroep. De masterstudent handelt als een normatieve professional.

Korte inhoud

In het afstudeerproject komt de zelfstandige vakinhoudelijke beheersing tot uitdrukking. Met het afstudeerproject toont de student aan in staat te zijn om op basis van maatschappelijke en vakinhoudelijke ontwikkelingen een onderwerp te bepalen en een probleemstelling te formuleren. Het onderwerp helpt de student zich op meerdere vlakken te bewijzen.

In het eindgesprek wordt het resultaat van het onderzoek gepresenteerd. Het betreft een publieke presentatie waarbij de student door zijn begeleiders en docenten van de HTF ondervraagd wordt.

Aanpak

In het tweede studiejaar voert de student nadrukkelijk de regie over de eigen leerroute. In afstemming met een gekozen studiegenoot en onder begeleiding van de afstudeerdocent wordt al in een vroeg stadium gewerkt aan een afstudeerplan.

In het afstudeerplan worden de keuze van het onderwerp, de probleemstelling en de aanpak voor het afstudeerproject onderbouwd. Het plan gaat in op de

inhoudelijke relevantie van het afstudeeronderwerp en de persoonlijke overwegingen van de student. Er is aandacht voor zowel het (vak)theoretisch kader als voor een bredere maatschappelijke context. Het afstudeerplan bevat verwijzingen naar relevante referentieprojecten en kennisbronnen. De keuze voor het onderwerp, probleemstelling en aanpak dient voldoende ruimte te laten voor individuele deelvragen en deelopdrachten. Onder leiding van de afstudeerdocent maken de studenten hiervoor een keuze. De keuze voor het afstudeerproject, inclusief de onderzoeks aanpak, wordt door de begeleidende docent en de studiecoördinator formeel vastgesteld. Op basis van de opgave (het afstudeerplan) wordt een ontwerp gemaakt waarin de beheersing van de vakdiscipline voor beide studenten op overtuigende wijze wordt aangetoond. Na vaststelling van het afstudeerplan door de studiecoördinator en de begeleidende docent werken de studenten gedurende drie maanden aan de Meesterproef.

In de loop van het tweejarige masterprogramma heeft de student ervaring opgedaan met diverse soorten praktijkopdrachten (advies, analyse, onderzoek, debat, presentatie, enz.). Deze opdrachten zijn van feedback voorzien door de docent en maken – in veel gevallen – onderdeel uit van het portfolio van de student. Op deze manier vormt de afstudeeropdracht (de Meesterproef) een logisch vervolg op eerdere opdrachten.

Toetsing

Individueel beroepsproduct, verantwoordingsverslag en presentatie afstudeerresultaat (zie: Studiehandleiding Afstuderen Masteropleiding Toegepaste Filosofie).

Toetsmatrijs

	Kennisvragen / reproductie	Inzichtvragen / analyse	Toepassing	Synthese
Leerdoelen				
Zelfstandig opereren in complexe beroepspraktijk			++	++
Reflecteert gericht en kritisch op praktijksituaties			++	++
Multi-, inter- en transdisciplinair samenwerken			++	+++
Bijdragen aan doorwerking en innovatie beroepspraktijk			++	++

PROGRAMMA EERSTE STUDIEJAAR (2026 – 2027)

SEPT.	OKT.	NOV.	DEC.	JAN.	FEB.	MRT.	APR.	MEI.	JUN.
A sense of purpose (KLA) 5 EC			Organisatiefilosofie (SLG) 5 EC		Hermeneutiek, narrativiteit en retorica (BOS) 5 EC			Sociale filosofie (WIT) 5 EC	
Denken en vaardigheden I (HEI) 5 EC					Filosofie van de persoonsvorming (JAN) 5 EC				

PROGRAMMA TWEEDE STUDIEJAAR (2026 – 2027)

SEPT.	OKT.	NOV.	DEC.	JAN.	FEB.	MRT.	APR.	MEI.	JUN.
Onderzoekend vermogen (TEU) 5 EC		Citizen Ethics (TIJ) 5 EC		Meesterproef (15 EC)					
Denken en vaardigheden II (MEE) 5 EC									